

Eliška Baťová – Dva domovy: k antropologii střídavé péče o děti

Posudek vedoucího bakalářské práce

Vedoucí práce: Tomáš Samek

Bakalářská práce Elišky Baťové se zaměřuje na fenomén střídavé péče, který se snaží osvětlit z hlediska různých sociálních aktérů: rodičů i profesionálů, kteří při své práci přicházejí do styku s rodinami v rozvodovém řízení – tedy soudci a psychoterapeuti. Výzkumná otázka není formulována explicitně, ale přesto je implicitně jasná z toho místa textu, kde autorka hovoří o cílech práce. Tím hlavním je zjistit, kdy, jak moc a za jakých konkrétních podmínek je střídavá péče vhodným řešením situace, kdy se rozvádí rodina s dítětem, popřípadě s více dětmi.

Přesvědčivě působí ukotvení práce v autorčině osobní zkušenosti – sama se totiž stala přímou účastnicí střídavé péče, v níž se ocitl syn autorčina partnera. Proto k tématu přistupuje s opravdovým zájmem, jenž práci prospívá.

Metodologicky používá autorka kvalitativní přístup, zejména rozhovory s informátory, jež ovšem nesprávně nazývá respondenty – termínem vhodným spíše v kvantitativním pojednání. Její přístup je povětšinou citlivý a její snaha získat relevantní informace upřímná: sama přiznává, že by byla ráda, kdyby její práce mohla posloužit jako jistá rada či první orientační vodítko pro všechny, kdo musejí v životě řešit těžkou otázku: střídavá péče ano, či ne?

Na textu mě ruší určité výčty převzaté z literatury, která je sice odborná, ne však antropologická, a která někdy téma neúnosně zjednodušuje ve prospěch tradičně zažitých vzorců a představ. Feministická antropologie či sociologie by například sotva skousla Matějčkovy až příliš schematické výčty v bodech – třeba tam, kde uvádí, co od manželství chtějí ženy a co muži. Třebaže mohou být takové výčty rámcově pravdivé, působí příliš obecně a nejsou citlivé ke konkrétnímu životnímu kontextu jedince, jak se o to právě snaží aktéřská perspektiva v antropologii.

Tento nedostatek je do jisté míry kompenzován rozhovory s informanty, které právě aktéřskou perspektivu přinášejí. S nimi se setkáváme v praktické části práce, jež vychází z autorčina terénu a která začíná až na straně 36: teorie je tak v práci výrazně víc než praktické empirie. Závažnější je výhrada, kterou mám k autorčině představě,

že při posuzování mezilidských vztahů stačí rozhovor s jedním z obou partnerů, mezi nimiž putuje dítě. Je přece docela dobře možné, že aspoň v některých případech by partner vnímal nastavený model trochu jinak a hodnotil ho odlišně.

Autorka správně podotýká, že důležité je i hledisko dítěte, ovšem v práci povětšinou toto hledisko absentuje a text místy působí dojmem, že o tom, co je vhodné pro dítě, se lze dozvědět jen z rozhovoru s jedním z jeho rodičů. Nelze však autorce křivdit v tom, že by šlo o vědomé opomenutí – původně o dětský úhel pohledu opravdu stála, ale jak sama píše, nedostala povolení od rodičů, aby se děti mohla ptát. Přání rodičů samozřejmě respektovala. To je další pěkný rys práce: jistá citlivost k celé problematice, byť místy podaná trochu naivně nebo uchopená textově ne zcela přesvědčivým způsobem.

Navzdory drobným chybám a překlepům je text povětšinou srozumitelný. Sympatické je, že závěr, k němuž autorka dospívá, je otevřený a nedogmatický, jak dokládá poslední věta práce.

Rozsah literatury je na bakalářku postačující, byť větší procento zahraničních antropologických a sociologických textů by jí nepochybně prospělo. Dělení zdrojů na bibliografické a ostatní, jak je provádí autorka, je terminologicky konfuzní: i ony „ostatní“ zdroje jsou přece bibliografickými položkami a patří ke zdrojům takto označeným. Ale to je jen formální výhrada.

Práce Elišky Baťové je poměrně povedená, i když nedůsledná v bodech, které jsem uvedl výše. **Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji pro ni hodnocení známkou velmi dobře.**

V Praze 26.7.2016

Tomáš Samek